

Rozhodnutí pléna Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1957, sp. zn. Pls 5/57

Číslo: 51/1957

Právní věta:

Rozkrádání nebo poškozování majetku, který je v socialistickém vlastnictví, krádež, zpronevěra, podvod a poškození cizí věci, týkající se osobního nebo soukromého vlastnictví, je trestným činem podle příslušných ustanovení zákona zpravidla, jestliže škoda uvedenými činy způsobená (zamýšlená) je vyšší než 500 Kčs.

O takový trestný čin jde též tehdy, je-li způsobená (zamýšlená) škoda menší než 500 Kčs, když ze způsobu provedení činu nebo jeho následků, míry zavinění nebo osoby pachatele či okolností přitěžujících vyplývá, že nejde o čin malého významu.

U trestných činů tohoto druhu postup podle § 17a tr. zák. zpravidla nebude možno použít.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.06.1957

Spisová značka: Pls 5/57

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Čin malého významu, Družstva lidová a družstevní organizace, Krádež, Podvod, Poškození cizí věci, Přestupek, Rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, Škoda, Zpronevěra

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

V zájmu zajištění jednotnosti soudního rozhodování a tím upevnění socialistické zákonnosti při výkladu §§ 35a, 137a tr. zák. spr. vydává plenu nejvyššího soudu podle § 26 zák. č. 66/1952 Sb. směrnice pro výklad těchto ustanovení:

Podle čl. IV č. 1 a č. 6 zák. č. 14/1957 Sb. (novely k trestnímu zákonu správnímu) s účinností od 1. 4. 1957 vkládá se za § 35 tr. zák. spr. nové ustanovení § 35a a za § 137 tr. zák. spr. nové ustanovení § 137a, podle kterých

1. rozkrádání a úmyslné poškozování majetku, který je v socialistickém vlastnictví, jde-li o čin malého významu, bude trestáno jako přestupek (§ 35a tr. zák. spr.),
2. krádež, zpronevěra, podvod a úmyslné poškození, týkající se osobního a soukromého majetku,

jde-li o čin malého významu, budou trestány jako přestupek (§ 137a tr. zák. spr.).

Podle toho některé skutky které by byly do 31. března 1957 posuzovány, jako trestné činy podle §§ 245, 245a, 247, 248, 249, 255 tr. zák. je nutno od 1. dubna 1957 posoudit jako přestupky podle § 35a tr. zák. spr., po příp. § 137a tr. zák. spr.

Kriteriem pro rozlišení, kdy v takových případech půjde o přestupek a kdy o trestný čin, je jediné okolnost, zda některé činy, které by bylo do 31. března 1957 posoudit jako uvedené trestné činy, jsou či nejsou činy malého významu (znak „... a jde o čin malého významu“, §§ 35a, 137a tr. zák. spr.), tedy stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.

Ježto jde o majetkové delikty a delikty poškozující majetek, důležitým vodítkem pro rozlišení těchto přestupků od odpovídajících trestných činů, byť ne jediným, bude výše způsobené (zamýšlené) škody.

Zákon v ustanoveních §§ 35a, 137a tr. zák. spr. sám tuto hranici výše škody, jako rozlišení od příslušných trestných činů, neuvádí.

Pro řešení otázky, jaká je výše škody, uvedenými delikty způsobená (zamýšlená), ještě může charakterisovat čin jako čin malého významu, tedy jako přestupek podle §§ 35a nebo 137a tr. zák. spr., je důležité ustanovení zák. č. 24/1957 Sb., o kárném (disciplinárním) stíhání rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví. Podle § 1 odst. 2 tohoto zákona jako kárné provinění nelze stíhat čin, převyšuje-li škoda částku 500 Kčs. Z porovnání ustanovení §§ 1, 3, 4 a 10 cit. zákona plyne, že kárný orgán nemůže rozhodovat o trestném činu. Pokud má za to, že drobné rozkrádání nebo poškozování majetku v socialistickém vlastnictví nelze stíhat jako kárné provinění, poněvadž užití kárných opatření by zřejmě nepostačilo k výchově zaměstnance nebo se zaměstnancem byl rozvázan pracovní poměr dříve, než o věci kárný orgán rozhodl, nebo, nelze-li věc kárným orgánem náležitě objasnit, odstoupí věc kárný orgán příslušnému orgánu národního výboru k stíhání pachatele pro přestupek.

Ježto právní řád tvoří celek, lze dovodit z těchto ustanovení citovaného zákona, že jako přestupky podle §§ 35a, 137a tr. zák. spr. nebude zpravidla možno posoudit činy tohoto druhu, pokud by škoda jimi způsobená (zamýšlená) překročila hranici 500 Kčs a že pak bude nutno takové činy posoudit jako trestné činy, neboť nepůjde již o činy malého významu.

Také pokud jde o další hlediska, k nimž nutno přihlížet i při rozlišení přestupku a trestného činu v těchto případech, je zákon č. 24/1957 Sb. důležitou vykládací pomůckou. Tento zákon se neomezuje toliko na maximální výši způsobené (zamýšlené) škody, nýbrž váže posouzení činu jako kárného provinění na další okolnosti. (Je vyloučeno posoudit věc jako kárné provinění, jestliže by to zřejmě nepostačilo k výchově zaměstnance, zejména se zřetelem ke způsobu provedení činu a k okolnosti, že se rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví již několikrát dopustil...) Z toho lze učinit tento závěr:

O trestné činy podle § 245, 245a, 247, 248, 249, 255 tr. zák. půjde i tehdy, když škoda konkrétními činy způsobená (zamýšlená) bude nižší než 500 Kčs, pokud z jiných důvodů než podle výše škody nebude možno je označit jako činy malého významu.

Proto znak „čin malého významu“ nutno vždy posoudit s hlediska všech okolností konkrétního případu, zejména s hlediska okolností, které zvyšují nebezpečnost činu pro společnost, aby bylo možno bezpečně posoudit, zda skutečně jde o čin malého významu, i když způsobená (zamýšlená) škoda je menší než 500 Kčs.

Bude proto nutno vždy uvážit i způsob provedení činu, jeho následky, míru zavinění, osobu pachatele a okolnosti přitěžující. Obecně lze říci, že nepůjde zpravidla o činy malého významu tam, kde jsou

dány okolnosti, s kterými bez ohledu na výši způsobené (zamýšlené) škody, zákona za podmínek § 75 odst. 4 tr. zák. spojuje použití vyšší trestní sazby u trestných činů podle §§ 245, 245a, 247, 248, 249, 255 tr. zák. Zde pak je v takových případech (při škodě menší než 500 Kčs) použít vyšší trestní sazby u příslušného trestného činu uvedené, bude nutno posoudit s hlediska ustanovení § 75 odst. 4 tr. zák. v rámci posouzení skutku jako trestného činu, t. j., zda tyto okolnosti nejen činí z činu namísto přestupku trestný čin, ale zda zvyšují i stupeň nebezpečnosti činu nebo pachatele pro společnost do té míry, že je nutno použít i vyšší trestní sazby.

Tak na př. zpravidla nepůjde o čin malého významu (a tedy půjde o trestný čin, i když způsobená (zamýšlená) škoda je menší než 500 Kčs, se zřetelem ke způsobu provedení činu a jeho následků, k osobě poškozeného a zejména se zřetelem k osobě pachatele, když pachatel

1. provede rozkrádání rafinovaným vloupáním (vloupáním se zvláštní lstí),
2. dopustí se takového činu se zbraní,
3. pokusí se bezprostředně po takovém činu zachovat si věc násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí,
4. dopustí se takového činu jako poručík, opatrovník nebo jiná osoba, která má povinnost hájit zájmy poškozeného,
5. dopustí se takového činu na věci veřejného činitele, svědka, znalce nebo tlumočníka pro výkon jejich povinností, nebo osoby, pro její budovatelské úsilí nebo oddanost k lidové demokratickému zřízení,
6. projeví svým činem zvlášť zavrženíhodné povahové vlastnosti (vědomě okrade slepce, malé dítě, starého občana odkázaného na menší důchod apod.)
7. dopustí se takového činu, ač byl již několikrát v poslední době pro útoky proti majetku uznán vinným nebo bylo proti němu použito kárného opatření, anebo byl již v poslední době pro závažný majetkový delikt potrestán (recidivista),
8. dopustí se takového činu v úmyslu i pro budoucnost si opatrovat takovým způsobem zdroj příjmů,
9. dopustí se takového činu vědomě na věci úzkého profilu, s jejímž obstaráváním jsou spojeny mimořádné obtíže,
10. dopustí se takového činu na věci (materiálu), při čemž ví, že drobné rozkrádání těchto věcí se v podniku rozmohlo, že tím vznikají podniku značné škody nebo obtíže a že zaměstnanci byli varováni.

Vzhledem k tomu, že znaky trestných činů podle §§ 245, 245a, 247, 248, 249, 255 tr. zák. jsou v podstatě shodné se znaky přestupků podle § 35a po příp. § 137a tr. zák. spr. a rozdíl mezi nimi je jen ve stupni nebezpečnosti konkrétního činu pro společnost, nebude moci zpravidla soud upustit od potrestání podle § 17a tr. zák. u deliktů tohoto druhu, i když způsobená (zamýšlená) škoda je nižší než 500 Kčs, ale ze způsobu provedení činu, nebo jeho následků, nebo míry zavinění, nebo osoby pachatele, nebo okolností přitěžujících, by vyplývalo, že nejde o čin malého významu (o přestupek).

Z těchto důvodů bude nutno zvlášť pečlivě zkoumat, zda lze použít ustanovení § 17a tr. zák. i tam, kde půjde o trestný čin takového druhu jen z důvodu, že byla způsobená (zamýšlená) škoda vyšší než 500 Kčs.

V obou případech totiž stupeň nebezpečnosti konkrétního činu pro společnost stoupne do té míry, že zpravidla nebude možno takové činy označit jako trestné činy menšího významu.

Soud tedy u uvedených deliktů nebude se zpravidla moci spokojit při úvaze o použití § 17a tr. zák. zjištěním, že pachatel vede řádný život pracujícího člověka a jde o čin menšího významu. U činu tohoto druhu bude muset soud především zkoumat, zda nejde o přestupek podle §§ 35a nebo 137a tr. zák. spr.

S hlediska procesního je nezbytné, aby otázku správné kvalifikace těchto deliktů soudy uvážily již při dojití obžaloby na soud, aby tak nedocházelo po případě ke zbytečnému řízení před soudem (§§ 197, 199 odst. 2, 196 odst. 2 tr. ř.).

Je nutné zdůraznit tato zásadní hlediska pro výklad všech těchto základních ustanovení:

Socialistické vlastnictví je nedotknutelným zdrojem bohatství a síly naší republiky. Budovatelským úsilím pracujícího lidu se toto bohatství zvětšuje a tím se umožňuje další zvyšování životní úrovně všech pracujících. Proto náš stát zajišťuje tomuto vlastnictví plnou ochranu.

Lidově demokratický stát poskytuje také důslednou ochranu osobnímu vlastnictví získanému poctivou prací.

Účelem uvedených ustanovení novely k trestnímu zákonu správnímu a zákona o kárném (disciplinárním) stíhání rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, je posilovat společenské vědomí zavrženíhodnosti takových činů i v případech rozkrádání a poškozování malého významu.

Dalším účelem je plně uplatnit výchovnou sílu kolektivu spolupracovníků a spoluobčanů na pachatele, u něhož je možno očekávat, že právě takové působení bude nejúčinnějším prostředkem jeho výchovy. Působí proto tato ustanovení ke zvýšení a upevnění ochrany socialistického a osobního vlastnictví a neznamenají oslabení této ochrany ani u drobných krádeží.

Proti závažným případům rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví umožňuje pak novela k trestnímu zákonu vést účinný boj.